

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XV. Sedes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

dem non adest maior pars eligentium, si eligentes non ut personæ singulares, sed collectiue siue ad corpora concurrunt. Quæ est doctrina Gl. fin. hic Abb. n. 6. Felin. n. 8. §. Vbi duo corpora, pulchrè Anton. nu. 15. in fine, *Quando plura corpora, ut corpora, viuuntur ad expediendum actum, quodlibet corpus habet unam vocem integram: quia attenditur corpus, & non numerus personarum.* Idem tradunt DD. in c. scriptum 40. de elect. vbi Abb. n. 6. fasè rem istam declarat.

S. Quoniam.

PARAPHRASIS.

Si alicui causæ cum generalitate absque personarum & rerum expressione delegatæ fuerint, v.g. cognosce de iniuria hac Titio illata, & quibusdam aliis tibi ab eodem proponendis: hoc casu iudex delegatus iurisdictionem habet veluti in habitu, licet actu eam exercere non possit erga personas & res, antequam exprimantur. Quamobrem si ab eadem Apostolicâ Sede aliud postea rescriptum emanet, quo causâ specialis contenta sub generalitate prioris rescripti aliis iudicibus demandetur, speciale hoc rescriptum derogat generali, tametsi de eo nullam faciat mentionem.

SUMMARIUM.

Iurisdictione delegata non datur in actu ante expressionem causarum, de quibus agendum; & personarum, contra quas agendum sit.

NOTANDVM I. Rescriptum ad lites speciale derogat priori generali, licet de eo mentionem non faciat: cum sit generalis regula, quod species derogat generi. Dixi de hac re in cap. i. hoc tit. Excipiendum verò est: Nisi in priore generali dispositione posterioribus rescriptis forma præscribatur, ut in iis mentio seu clausula derogatoria ponatur, alioquin non derogetur, vti dixi in c. cum Ordinem 6. hoc tit.

NOTANDVM II. Si iudici delegatio facta sit sine expressione personarum, aut causarum, iurisdictionem acquirit duntaxat in habitu, eamque prius exercere non potest, nisi expressæ fuerint causæ, de quibus agendum; & personæ, contra quas agendum. Ita Gl. hic ver. iurisdictionem, & videri potest c. 2. de Libelli oblat.

CAPITVLVM XV.

Sedes.

PARAPHRASIS.

In primis præfatur Innocent. III. quod Sedes Apostolica exhibeat se liberalem postulantibus, quamuis alij eius gratiâ abutantur, quare ad horum malitiam impediendam decernit, si in rescripto à Sede Apostolicâ impetrato personæ minores ac minus dignæ exprimantur, quæ in iudicio conueniri possint, adiectâ clausulâ indefinitâ, *Et quadam alia persone, quod sub ea non comprehendantur personæ maiores ac digniores, neque item multitudo personarum, sed summum 4. vti postea dicitur c. 2. eod. in 6.* Similiter si in rescripto res minores expressæ fuerint, adiectâ clausulâ, *ut cognoscatur super his & aliis quibusdam,* per eam non comprehenduntur causæ grauiores seu maioris momenti. Denique ait, si quis in petitione personas expresserit, non quod cum ijs iudicio contendere velit, sed ut alias paris vel minoris conditionis personas, per adiectam clausulam, *Et quasdam alias,* conueniri possit, totum rescriptum irritum censendum esse, quia sua cuique fraus & dolus prodesse non debet.

SUMMARIUM.

1. Liberalitas est propria Principum.
2. Causæ vel negotia committi possunt vni, sine specifica eorum expressione.
3. Clausula generalis seu indefinita subsequens ordinariè restringitur ad similia ijs, quæ præcesserunt.

M 2

Item

Item dictio alius, alia, est implicatiua simi-
lium.

4. Subinde tamen diuersorum, & quando-
que etiam maiorum comprehensua, pro
ratione intentionis disponens, quæ tum
ex subiecta materia, tum ex ipsa verbo-
rum constructione, seu loquendi modo
colligitur.
5. Corruente parte principali rescripti ob
subreptionem falsi, corruit etiam pars
accessoria.

NOTANDVM I. Principem decet esse
beneuolum, ac liberalem, uti hinc indica-
tur, iun. Gl. ver. liberalem, & sumitur ex c. 1.
de donat. & reg. 16. in 6.

NOTANDVM II. Licet in rescriptis, in
quibus causæ delegantur, Iudices exprimi
debeant, uti supra dictum in c. ad hæc hoc tit.
Causæ tamen seu negotia vni committi pos-
sunt sine specifica eorum expressione: Cum
non sit tantum periculum: quandoquidem
delegatio fieri potest viro prudenti & in re-
bus versato, qui causas, quamuis plures &
varias, iuste definiat. Quare interdum Iudi-
ces in certo loco delegantur ad vniuersitatem
causarum, uti dicitur in tit. de off. delegati,
hoc libro.

NOTANDVM III. Qui super diuersis cau-
sis, aut contra diuersæ conditionis personas
rescriptum impetrat, in quo quædam nego-
tia expressa sunt, aut quædam personæ, con-
tra quas in iudicio contendendum sit, nomi-
nata; adiecta clausula generali, seu indefinita
& alia negotia, & contra alias personas; in
ea clausula censerī non debent comprehensa
negotia maiora; sed tantum æqualia aut le-
uiora; sed nec personæ maiores seu dignio-
res, sed tantum æqualis aut minoris condi-
tionis comprehenduntur.

Ex his tradi solet regula, quod clausula
generalis seu indefinita subsequens, ordina-
riè restringitur ad similia ijs, quæ præcesse-
runt, secundum Anton. hinc n. 10. Abb. n. 1. &
9. Decium n. 2. Item, dictio alius, alia, est im-
plicatiua similitum, uti hinc Imola notat n. 19.
Felin. n. 6. & alij mox citandi.

Afferenda enim sunt traditæ doctrinæ ex æ-

pla: Primum ex Innoc. c. ex literis 7. de iure
patr. ver. non exempto, Abb. hinc n. 2. Si Epi-
scopus alicui dicat, *Dono tibi villam, & om-
nia iura, seu alia iura, quæ inibi mihi compe-
runt*, non comprehenduntur iura spiritualia,
v.g. ius decimarum: Quia clausula genera-
lis, & omnia iura, seu alia iura restringitur
ad talia, cuiusmodi antecesserit, videlicet tem-
porale prædij. Excipie, Nisi spirituale talis
naturæ sit, ut cum re temporali accessoriè
transseat, videlicet ius patronatus, cit. c. ex li-
teris.

Alterum ex Baldo in l. A procuratore C.
mandati, quod commendat hinc Imola n. 1. r.
Si Baro alicui dicat, *Vendo tibi hoc prædium
& omnia iura, quæ mihi ibi competunt*, non
comprehenditur vectigal ibi constitutum,
nec locus gladij aut furcæ, quo merum im-
perium continetur. Quia clausula generalis
adiecta restringitur ad talia, cuiusmodi speci-
ficè antea fuerat expressum: videlicet præ-
dium, atque adeo iura omnia, quæ commu-
niter prædio annexa esse, siue cum eo vendi
solent, comprehenduntur: Non autem ea,
quæ, ut maiora, specialem expressionem re-
quirere videntur. Eapropter docuit etiam
Zafius in l. Imperium, in fine, ff. de iurisdic-
t. omn. iudicium, si Princeps in aliqua villa, pa-
go, aut oppido iurisdictionem alicui conces-
serit, ea concessione non venire merum &
mixtum imperium. Præterquam, si dicatur,
largissimam vel omnimodam iurisdictionem
tribui, secundum Gl. in Clem. vn. ver. omni-
modam, de for. comp. quod *iurisdic-
tio omnimoda sumitur ut genus, comprehendens etiam
merum & mixtum imperium* l. 3. & 4. ff. de
iurisdic. omn. iudicium. Et annotauit Eman.
Rodriq. tom. 1. reg. qq. q. 20. a. 4. in fine, quod
signum vniuersale adiectum voculæ alius an-
nulat dispositionem, atque comprehendit fa-
cit etiam maiora expressis, ut si Pontifex fa-
cultatem tribuat absoluedi à certis casibus
expressis, postea verò adijciantur verba, &
alijs qualitercunq; enormibus, comprehendit
etiam maiora expressis, & quomodocunq;
reseruata. Quamquam etiam hæc doctrina
limitari debet, si vel ius, vel stylus Curie spe-
cialem expressionem postulet, tum sub gene-
ralita-

rasitate ea verborum non comprehensa censentur specialiter referuata, vid. Casus Bellæ Coenæ Domini, maximè hæresis, sicuti docet lib. 1. moral. Th. tr. 5. p. 2. c. 5. n. 2.

Tertium est apud Lud. Molinam tr. 2. de iustit. disp. 495. n. 19. Si colonus casibus fortuitis quibusdam in specie expressis renuntiet, clausulamque generalem adiciat, & *caeteris fortuitis casibus*, intelligi debet de æqualibus & minoribus, non item de maioribus ac magis insolitis, arg. huius c. & Clem. 2. de Procurator. Secus tamen dicendum videtur, si clausula exuberans, & *aliis quibuscunque, qualitercunque, incidentibus*, appolita sit.

Quartum apud Nicol. Euerardum in locis argumentorum, loco 5. Si dispensatum sit cum Titio, ut quæcunque beneficia simplicia, quæ sunt in diocesis Germaniæ superioris, ac inferioris, consequi possit, & postquam ad ætatem legitimam videl. 25. annorum peruenerit, duo curata aut aliis incompatibilia ubiuis locorum existentia, acceptare possit; restringi debet generalitas ubiuis locorum ad beneficia curata, quæ in Germania superiore aut inferiore vacantia sunt.

Quintum ex Scævola I. C. in l. emptor 48. §. Lucius ff. de pactis: Quidam mercator acceptis à numulario rationibus dati & accepti, cum ipso conuenit, ut si præterea aliquod instrumentum debiti reperiatur, pro casso & inutuli haberetur; clausula huius remissionis duntaxat intelligitur de debitis in genere cambij, de quo mentio antecesserat.

Sextum ex Proculo in l. vlt. §. cui dubia, ff. de tritico, vino, vel oleo legato: Si testator ita legarit: *Vinum amphorarium, Aminum, Græcum, & omnia alia dulcia Titio dentur*; non de alijs rebus dulcibus intellexisse putandus est, nisi quæ potionis sunt.

Septimum legi potest apud Matth. de Afflictis decis. 244. Ducissa Calabriæ in testamento suo legauit certam pecuniæ summam *Ecclesie S. Ianuarij, & ecclesie S. Arpini, & alijs sanctis Patronis Neapolitanis*: Cum autem in ecclesia S. Ianuarij sepulta

essent quatuor corpora sanctorum Patronorum Neapolit. Atque item in ciuitate Neapolitana essent aliæ ecclesiæ sub nomine seu titulo eorundem sanctorum Patronorum; dubitatio inde orta est, num per eas voces & *alijs sanctis Patronis Neapolitanis*, testatrix legare voluerit ecclesijs in honorem Patronorum dedicatis: an verò ecclesie S. Ianuarij, in quo eorundem corpora requiescunt. Respondit Afflictis cit. loco; Quod illa dictio, & *alijs Sanctis*, posita in legato, est implicatiua similitum; & facit positionem eiusdem qualitatatis, quando ponitur inter ea, quæ sunt eiusdem rationis. Et sic cum testatrix primò legauit ecclesijs, & postea dixit, & *alijs Sanctis*, intelligitur legasse ecclesijs dictorum Sanctorum. Et postea: Nec debet esse in consideratione, quod dixit, & *alijs Sanctis*, & non dixit *Ecclesijs Sanctorum*. Quia secundum vulgarem usum loquendi faminarum, cum volunt nominare ecclesias, nominant Sanctos. V. g. cum vult aliquis nominare ecclesiam S. Petri martyris, dicit, Lego S. Petro martyri: intelligitur autem de ecclesia S. Petri martyris: quia legata sunt ecclesijs Sanctorum, & non Sanctis, qui sunt in celo. Quam ipsam doctrinam tradidi in censuris contra Astrum inextinctum, p. 2. cens. 9.

Atque hæc quidem, quæ dixi, ita se habent: Non potest tamen omnino generalis doctrina tradi de voce *alijs*; prout rectè annotauit Gl. in c. deinde 3. ver. cum cæteris, d. 26. Anton. hic n. 10. & alij quos refert Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 20. n. 3. Sed in primis spectandum est, quænam fuerit mens seu intentio disponentis, quæ partim ex subiecta materia, de qua agitur; partim verò ex ipsa verborum constructione, seu loquendi modo colligetur: Exinde interdum apparebit, vocem *alijs* non esse implicatiuam similitum; sed diuersorum comprehensiuam, vti videre est Luc. 23. v. 32. Quandoque etiam maiora complectentem, quam expressa præcesserunt; præsertim si signum generale adiectum sit: dummodo, sicuti supra dixi, excludantur extraordinaria, insolita, & de quibus probabiliter, ne in genere

genere quidem, cogitatum fuit, iuxta reg. 81. in 6. *In generali concessione non veniunt ea, quae quis verisimiliter non esset in specie concessurus.*

NOTANDVM IV. Propria fraus ac dolus nemini patrocinari debet, vti etiam habetur in c. seq. c. 2. de dolo & cōtumacia, c. 1. de eo qui duxit & c. c. dictum 4. iun. Gl. ver. fallaciam, causa 30. q. 1. l. verum 64. §. Tempus autem, ff. pro socio, ibi; *Nec enim aequū est, dolum suum quemquam releuare*: Ne inde aliquis commodum reportet, vnde pœnam meretur, quod æquitas non patitur.

NOTANDVM V. Si pars principalis rescripti ob subreptionem falsi corrui, etiam pars accessoria seu ab ea dependens corrui debet. Etenim in casu huius c. potissimum Papa delegauit Iudices ad expedienda negotia expressa; ad alia verò non expressa concomitanter, ac veluti accessoria. Cùm itaque ob simulationem & mendacium impetrantis rescriptum circa expressa corrui, mirum non est etiam circa adhaerentia siue concomitantia corrui, vti colligitur ex verbis postremis c. *Careat penam impetrantis.*

CAPITVLVM XVI.

Ex tenore.

PARAPHRASIS.

Romanus Presbyter de Collouilla literas à Sede Apostolica impetrauit contra Abbatem de Becco, cùmque earum vigore Iudices delegati Abbatem citassent, Romanus noluit coram eis contendere. Postea verò alias literas ad alios Iudices super eadem causà à Papa impetrauit, nullà in eis factà mentione literarum priorum: coram his iudicibus Abbas vocatus noluit respondere, quòd diceret se vi priorum literarum à prioribus iudicibus, quorum potestas reuocata non sit, citatum comparuisse, & respondere paratum fuisse. Hac re ad Innoc. III. delatà, respondet, Romanum vtriusque rescripti com-

modo carere, vt neutro vti possit, ne fraus ipsi sua patrocinetur.

SVMMARIVM.

1. *Coram iudice citatus comparens, si in eadem causà ab alio citetur, exceptionem declinatoriam apponere potest.*
2. *Rescriptum presentatum iudici, iurisdictionem ei tribuit, & impetrans, citato & comparente reo, non potest illi renuntiare sine consensu partis aduersae.*
3. *Rescripta diuersa contra aliquem super eadem causà ad diuersos iudices, non factà mentione prioris in posteriori, & vtroque vtiens, perdit commodum vtriusque.*
4. *Dum autem neutro vsu est, potest vti priore, posteriore autem non nisi in casu, quo ex circumstantiis apparet, bonà fide & ad cautelam illud esse impetratum: vel prius ob aliquem defectum sit nullum, aut per exceptionem elisibile.*
5. *Facultas alicui concessa ad aliquem actum intelligi debet de efficaci, qui possit habere effectum.*
6. *Verbum Careat in lege pœnali importat sententiam priuationis ipso facto incurrendam.*

NOTANDVM I. Si quis coram Iudice citatus comparuerit, & postea coram alio super eadem causà citetur, declinatoriam exceptionem apponere potest, quòd vbi lis coepta est, etiam finiri debeat, l. 30. *Vbi acceptum* (etiam per citationem, ait Gl. ibi) *est semel iudicium, & ibi finem accipere debet.* Item, si duo iudices ordinarij, aut delegati concurrentem habeant iurisdictionem, & vnus eorum per citationem praeueniat, alter pendente lite, se intromittere non potest, c. cùm plures 8. de off. delegati, docet Andr. Gaill lib. 1. obseru. 29. n. 5. & obser. 32. num. 9.

Adde, quòd in casu huius c. Iudici per praesentationem literarum non tantum iurisdic-